ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ԵՐՋԱՆԿԱՀԻՇԱՏԱԿ Տ. ԺՈՒՍՏԻՆԻԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

ՀԱՆԳԻՍՏ ՌՈՒՄԻՆ ՕՐԹՈԴՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ ԺՈՒՍՏԻՆԻԱՆԻՆ

Սույն թվականի մարտի 27-ին Բուխարեստում, 76 տարեկան հասակում, ի Տեր հանգչավ ռումին օրթոդոքս եկեղեցու Պատրիարք Նորին Սրբություն Ժուստինիանը: Ռումին օրթոդոքս եկեղեցին մեծ ու ծանր կորուստ կրեց:

Հանգուցյալ Սրբազան Պատրիարք Հոր գահակալության 29 տարիներին ռումին օրթոդոքս եկեղեցին ապրեց հոգևոր վերազարթոնքի, եկեղեցական-վանական շինության, հոգևոր կրթական գործունեության բեղմնավոր և արդյունաշատ մի շրջան: Նորին Սրբությունը եղավ նաև Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի անձնական բարեկամը, ինչպես նաև հայ եկեղեցու և Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի նկատմամբ ջերմ սիրով տոգորված մի Հովվապետ: Ամենայն Հայոց Հայրապետի և Տ. Ժուստինիան Պատրիարքի գահակալության օրերին Է՛լ ավելի ուերտացան ու խորացան երկու քույր եկեղեցիների եղբայրական հարաբերությունները էկումենիկ ոգով՝ փոխադարձ այցելություններով, ինչպես նաև ամրապնդվեցին ռումին և հայ ժողովուրդների հոգևոր, մշակութային պատմական կապերը:

Այս մտածումներով առաջնորդված, Հայոց Հայրապետը որոշեց ներկա լինել հանգուցյալ ռումին Պատրիարքի թաղման արարողությանը՝ անձամբ տանելու Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի, հայ եկեղեցու և հայ հավատացյալների ցավակցությունները և Իր եղբայրական սրտաբուխ խոնքերով սփոփելու ռումին օրթոդոքս եկեղեցու կրած վիշտը:

Մարտի 29-ին, երեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը մեկնեց Մոսկվա: Հայոց Հայրապետին ընկերակցում էր Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ և Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդ տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոս Տեր-Ստեփանյանը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԲՈՒԽԱՐԵՍՏՈՒՄ

Մարտի 30-ին, չորեքշաբթի օրը, Վեհափառ Հայրապետը ժամանեց Բուխարեստ: Օդանավակայանում Նորին Սուրբ Օծությանը դիմավորեցին առաջնորդ տ. Տիրայր եպիսկոպոսը, առաջնորդական փոխանորդ տ. Զարեհ ծ. վրդ. Պարոնյանը, քահանայից դասը և թեմական, թաղական խորհուրդների անդամներ:

Այստեղ Հայոց Հայրապետին, հանուն ռումին օրթոդոքս եկեղեցու սինոդի, դիմավորեցին Օլդենիայի միտրոպոլիտ Թեոկտիստը, ինչպես նաև ռումին դավանությանց խորհրդի նախագահի ներկայացուցիչը և Ռումինիայում Սովետական Միության դեսպանության առաջին քարտուղարը:

Ապրիլի 31-ին, հինգշաբթի օրը, կատարվեց հանգուցյալ ռումին Սրբազան Պատրիարք Հոր թաղման հանդիսավոր արարողությունը: Թաղման արարողությանը մասնակցելու համար ժամանել էին քույր եկեղեցիների պատվիրակությունները:

Առավոտյան ժամը 10-ին Բուխարեստում, ռումին օրթոդոքս եկեղեցու պատրիարքարանի սինոդի դահլիճում, տեղի ունեցավ սգո հանդիսավոր նիստ՝ նախագահությամբ Մոլդավիայի տ. Ժուստին միտրոպոլիտի:

Սույն արարողությանը ներկա եղան պետական բարձր պաշտոնատարներ, այդ թվում՝ Պետական խորհրդի նախագահի տեղակալ Շտեֆան Վոյտեկը, դավանությանց խորհրդի նախագահ Ռոշիանուն և ուրիշներ:

Սգո հանդիսավոր նիստը բացեց պատրիարքական նորընտիր տեղապահ տ. Ժուստին միտրոպոլիտը՝ վեր հանելով հանգուցյալ Պատրիարքի կյանքի և պատրիարքական 29 տարիների գործունեության ընդհանուր պատկերը:

Այնուհետև նիստի դահլիճում ցավակցական սրտառուչ ճառերով հանդես եկան հունաց Տիեզերական պատրիարքության, Հունաստանի օրթոդոքս եկեղեցու, Երուսաղեմի հունաց պատրիարքության, հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցու, անգլիկան եկեղեցու, Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ներկայացուցիչները և ուրիշներ:

Սգո նիստում խոսք առան նաև Ռումինիայում կաթոլիկ, բողոքական և մովսիսական համայնքների հոգևոր պետերը:

Սգո սույն հանդիսավոր նիստից հետո բոլոր ներկաները եկեղեցական թափորով առաջնորդվեցին պատրիարքարանի Մայր տաճար, ուր դրված էր հանգուցյալ Սրբազան Պատրիարքի դագաղը: Այստեղ, տպավորիչ իրադրության մեջ, կատարվեց հոգեհանգստյան հանդիսավոր պաշտոն:

Արարողությունից հետո խոսք առան բուլղար օրթոդոքս եկեղեցու պետ Նորին Սրբություն Մաքսիմ Պատրիարքը, դավանությանց խորհրդի նախագահ Ռոշիանուն և ռուս պրավոսլավ եկեղեցու ներկայացուցիչ Տալլինի տ. Ալեքսեյ միտրոպոլիտը:

Մայր տաճարում խոսք առավ նաև Հայոց Հայրապետը:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՑԱՎԱԿՑԱԿԱՆ ԽՈՍՔԸ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Խոր վշտով գալիս ենք ս. Էջմիածնի մեր Մայր Աթոռից, բերելով՝ հանուն Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու քրիստոնեական մի վերջին ողջույն Նորին Սրբություն Ժուստինիան Պատրիարքին, Մեր շատ սիրելի եղբորն ի Քրիստոս, որի հոգին բարձրանում է այժմ դեպի հավիտենական օթևանները երկնային:

Տխրության և հուսո այս պահին, Մենք այստեղ ենք, ձեր կողքին, ջերմապես աղոթելու հոգվո հանգստյան և լուսավորության համար ռումին աստվածասեր ժողովրդի մեծ Հովվապետի, որը Իր ողջ կյանքում եղավ այուն սրևելյան ուղղափառության և հուժկու պայքարող ի խնդիր աշխարհի խաղաղության սրբազան դատի:

Որպես Ռումինիայի հայոց թեմի նախկին եպիսկոպոս և ապա, որպես կաթողիկոս Հայաստանյայց եկեղեցու, տարիներ շարունակ, մոտ երեք տասնամյակներ Մենք էլ ականատես եղանք Նրա հերոսական ջանքերին և հիշարժան պատմական իրագործումներին՝ նվիրված միայն ու միայն նախնյաց ս. եկեղեցու ծաղկմանը և ռումին անվեհեր ժողովրդի բարօրությանն ու հառաջդիմությանը, մի ժողովուրդ, որն այսօր համազգային կառուցման տարիներին և ընկերային արդարության հասարակարգի պայմաններում, սավառնում է դեպի այն ոսկյա ապագան, որ դեռ մի դար առաջ երազել էին ռումին ազգի հարենասեր մեծ զավակները:

Հայոց Հայրապետը ընթերցում է Իր ցավակցական խոսքը

Ի Տեր ննջեցյալ Ժուստինիան Պատրիարքը իրապես պատերազմեցավ բարվոք պատերազմը, և պաշտպանեց հավատքը, իսկ այժմ իր ընթացքի ավարտին հասած՝ արժանի է ընդունելու արդարության պսակը (Բ Տիմոթեոս Դ 6—8):

Սրտով՝ լի քրիստոնեական սուրբ և փրկարար հույսով, ծնրադիր աղոթում ենք, որպեսզի հոգնաշատ Հովվապետի հիշատակը միշտ պայծառ մնա թե՛ երկնքում և թե՛ այստեղ՝ ռումինացիների թանկագին հողի վրա:

Տարիներ պիտի անցնեն, սերունդներ իրար պիտի հաջորդեն, և Ժուստինիան Պատրիարքի անունը առավել պիտի փայլի փառքի մեջ: Նա չի մահանալու, որովհետև Իր մահկանացու մարմինը անմահություն զգեցավ, և մահը պարտվեց հաղթությամբ, ըստ Բանին Պողոս առաքյալի (Ա Կորնթ. ԺԵ 54):

Թող Աստուծո սուրբ Հոգին հավետ իջնի ռումին օրթոդոքս սուրբ եկեղեցու վրա և հաջողությամբ պսակի նրա սպասավորների ձեռաց գործերը:

Թող հավիտյան օրհնյալ լինի ի Տեր հանգուցյալ Ժուստինիան Պատրիարքի փառավոր հիշատակը: Ամեն:

Հոգեհանգստյան արարողությունից հետո կազմվեց թաղման թափոր, որն ուղղվեց Ռադու Վոդա եկեղեցի, որ վերջերս էր վերանորոգվել հանգուցյալ Պատրիարքի կողմից: Հենց այստեղ էլ ամփոփվեց նորոգ հանգուցյալ Տ. Ժուստինիան Պատրիարք Հոր աճյունը:

Թաղմանական թափորը դեպի եկեղեցի

Այնուհետև պատրիարքարանի սեղանատանը տրվեց հոգեճաշ:

Տ. Ժուստինիան Սրբազան Պատրիարքի սգո հանդեսի, հոգեհանգստյան և թաղման արարողություններին Հայոց Հայրապետի հետ մասնակցեցին տ. Կոմիտաս, տ. Տիրայր սրբազանները և տ. Զարեհ ծ. վրդ. Պարոնյանը:

ԱՅՑ ՏԵՂԱՊԱՀ Տ. ԺՈՒՍՏԻՆ ՄԻՏՐՈՊՈԼԻՏԻՆ

Ապրիլի 1-ին, ուրբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետն Իր մեկնումի առիթով այցելություն տվեց տեղապահ տ. Ժուստին միտրոպոլիտին: Հայոց Հայրապետին ուղեկցում էին տ. Կոմիտաս և տ. Տիրայր սրբազանները:

Հայոց Հայրապետն այս առթիվ կրկին Իր խորազգաց ցավակցությունը հայտնեց ռումին օրթոդոքս եկեղեցու և հավատացյալների կրած մեծ կորստի համար: Տեղի ունեցավ ջերմ զրույց, որի ընթացքում Հայոց Հայրապետը հետաքրքրվեց մարտի 4-ին Ռումինիայում պատահած տարերային ա-

ղետի՝ երկրաշարժի հետևանքով երկրում ստեղծված տխուր իրավիճակով: Շուրջ 500 ռումին եկեղեցիներ քանդված են: Միայն Բուխարեստում լուրջ վնասվածքներ են ստացել 10—15 ռումին եկեղեցիներ: Այս առթիվ Հայոց Հայրապետը ցանկություն հայտնեց Մայր Աթոռի միջոցներով վերանորոգելու ս. Պանթելիմոն եկեղեցին, որը գտնվում է այն թաղամասում, ուր անցել է Վեհափառ Հայրապետի մանկությունը: Այս նպատակի համար Վեհափառ Հայրապետը հանձն առավ, հանուն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի, հոգալ տասնհինգ հազար դոլլարի սահմաններում, վերոհիշյալ եկեղեցու վերանորոգման ծախսերը: Հայոց Հայրապետի սույն եղբայրական վերաբերմունքը ջերմորեն ընդունվեց տեղապահ սրբազանի կողմից:

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ապրիլի 1-ին, ուրբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետը, տ. Կոմիտաս և տ. Տիրայր սրբազանների ուղեկցությամբ, այցելեց Բուխարեստի հայոց գերեզմանատուն, ուր երկրաշարժի հետևանքով վնասվել էին 29 մարմարակերտ հուշարձաններ, և հոգվոց արտասանեց երկրաշարժի հետևանքով զոհվածների, ինչպես նաև նախապես այնտեղ թաղված բոլոր հայ ննջեցյալների հոգիների խաղաղության համար:

Ապրիլի 2-ին, շաբաթ օրը, Վեհափառ Հայրապետը հայոց առաջնորդարանում ընդունեց բազում ազգայինների այցելությունները և հանգամանորեն հետաքրքրվեց նրանց եկեղեցական, ազգային, մշակութային կյանքով:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶ

Ապրիլի 3-ին, կիրակի. Ծաղկազարդ:

Առավոտյան ժամը 10-ին առաջնորդարանում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, գումարվեց Բուխարեստի թեմական և թաղական խորհուրդների միացյալ նիստ, որին ներկա եղավ նաև առաջնորդարանի պաշտոնեությունը՝ ընդամենը շուրջ 20 հոգի:

Այս առթիվ Հայոց Հայրապետը բոլոր ներկաներին բաշխեց Իր օրհնությունները և հետաքրքրվեց երկրաշարժի հետևանքով հայ համայնքի ծոցում ստեղծված տխուր իրավիճակով: Հայկական եկեղեցիներից լրջորեն վնասվել են Ցաշիի ս. Աստվածածինը՝ կառուցված 1395 թվականին, Ֆոկշանի ս. Աստվածածինը՝ կառուցված 1780 թ.: Վնասվել են նույնպես Կոստանցայի, Գալացի, Պիտեշտի, Թրկու-Օգնայի և Բրաիլայի հայկական եկեղեցիները: Որոշ վնասների է ենթարկվել նաև Բուխարեստի հայոց առաջնորդարանի շենքը: Երկրաշարժին զոհ են գնացել 7—8 հայեր, այդ թվում նաև թեմական խորհրդի փոխնախագահ, իրավաբան Պերճ Կարապետյանը:

Առաջնորդ սրբազանը, թեմական և թաղական խորհուրդները և ողջ հայկական համայնքը եռանդուն ճիգեր են ի գործ դնում՝ երկրաշարժից տուժած եկեղեցիների, շենքերի վերանորոգման գործը անհապաղ ավարտելու համար:

Այնուհետև նիստում խոսք առավ Հայոց Հայրապետը և շեշտեց, որ Իր համար հոգեկան մխիթարություն եղավ ներկա լինել Տ. Ժուստինիան Պատրիարքի թաղման արարողությանը և միաժամանակ տեսակցել հայ համայնքի պաշտոնական անձնավորությունների հետ: Հայոց Հայրապետը, խորապես զգացված երկրաշարժի հետևանքով տուժած հայ եկեղեցիների վիճակով և առաջնորդարանի ու թեմական խորհրդի ծանր բեռը թեթևացնելու մտահոգությամբ, Մայր Աթոռի համեստ եկամուտներից հինգ հազար

դոլլարի նվիրատվություն կատարեց վերանորոգման ծախսերի համար: Նորին Սրբության հայրական այս հոգածությունը ջերմորեն ողջունվեց երախտագիտական զգացմունքներով:

Ժամը 11-ին Բուխարեստի հայոց ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցում, Ծաղկազարդի տոնի առթիվ, պատարագեց տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոսը: Տաճարը լիքն էր հայ և ռումին հավատացյալներով:

Ս. պատարագին ներկա էր նաև ռումին օրթոդոքս եկեղեցու սինոդի կողմից Օլդենիայի տ. Թեոկտիստ միտրոպոլիտը:

Հավարտ ս. պատարագի Հայոց Հայրապետի հանդիսադրությամբ կատարվեց հոգեհանգստյան պաշտոն հանգուցյալ Տ. Ժուստինիան Պատրիարքի հիշատակին:

Այս առթիվ Վեհափառ Հայրապետը նախ խոսեց հայերեն և ապա ռումին լեզվով՝ ծանրանալով հանգուցյալ Պատրիարքի 29-ամյա արդյունավետ հոգևոր, եկեղեցական, հայրենասիրական, միջեկեղեցական ու խաղաղասիրական բեղուն գործունեության վրա ու ներկայացնելով նրան որպես մեր ժամանակի եկեղեցական մեծ անձնավորություն:

Ապա խոսք առավ տ. Թեոկտիստ միտրոպոլիտը՝ հանուն ռումին եկեղեցու սինոդի, երախտագիտություն հայտնելու Հայոց Հայրապետին, որ սուրբ Էջմիածնից եկել էր Բուխարեստ՝ եղբայրաբար բաժանելու ռումին օրթոդոքս եկեղեցու, ռումին հավատացյալ ժողովրդի կրած մեծ վիշտը:

Արարողության ավարտին հուզիչ ճառով հանդես եկավ նաև առաջնորդ տ. Տիրայր եպիսկոպոսը, որը ռումինահայ թեմի հոգևորականության, ազգային իշխանության և հավատացյալ ժողովրդի անունից ցավակցություն հայտնեց ռումին Սրբազան Պատրիարքի մահվան առիթով, Պատրիարք, որ միշտ եղավ անկեղծ բարեկամը Հայոց Հայրապետի, հայ եկեղեցու և Ռումինիայում հովանավորողը հայ համայնքի և հայ եկեղեցիների: Իր խոսքի ավարտին տ. Տիրայր սրբազանը որդիական երախտագիտություն հայտնեց նաև Հայոց Հայրապետին՝ Նրա օրհնաբեր ներկայության համար, և խնդրեց օրհնել հայ և ռումին եկեղեցիների ու հավատացյալների անխախտ բարեկամությունն ու եղբայրությունը:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ

Ապրիլի 4-ին, կիրակի օրը, Վեհափառ Հայրապետը վերադարձավ Մոսկվա: Առավոտյան Նորին Սրբությունը տ. Թեոկտիստ միտրոպոլիտի առաջնորդությամբ այցելեց Բուխարեստի մոտ մայրապետների Ցիգանեշտ պատմական վանք, ուր գտավ սրտաբաց ընդունելություն: Բարեպաշտ կույսերը Հայոց Հայրապետին և Նրան ընկերակցող անձանց պատվեցին ջերմ հյուրասիրությամբ: Հայոց Հայրապետն օրհնեց անձնվեր քույրերի այս միաբանությունը, դրվատեց նրանց քրիստոսանվեր կյանքն ու ծառայությունը և հրաժեշտ տվեց լավագույն տպավորություններով:

Երեկոյան Բուխարեստի օդանավակայանում Հայոց Հայրապետին ճանապարհեցին տ. Տիրայր սրբազանը, թեմական և թաղական խորհուրդների անդամները և հավատացյալների բազմությունը:

Հայոց Հայրապետին, հանուն ռումին եկեղեցու սինոդի, բարի ճանապարհ մաղթեցին տ. Թեոկտիստ միտրոպոլիտը և այլ պաշտոնական անձինք:

Ապրիլի 5-ին, երեքշաբթի օրը, ժամը 15-ին, Մոսկվայից Մայր Աթոռ ժամանեց Վեհափառ Հայրապետը: